

seina küljes rippusivad. Quekoer hakkas haukuma ja sabaga tiirutama, kui ta peremehe ära tundis. Mõru naeratus läis Priido näost üle, kui ta seda nägi. Tema ei olnud enam peremees, ei surnud ega elava päranduse üle, see kõik oli naabri pärast. Aga veel üksford tohtis ta omad wanad tutwad ruumid läbi läia, ta veel aida minna!

Oh, jõuaks ta ommeti omad lättemaatsmise mõtted maha rusuda! Ehk kui ta meelt saaks jahutada oma hukataja kallal! Siis ehk tunneks ta wast natuke südame fergitust. Eks ta ole inimene ja eks see ole ta inimlik soow, oma waenlasele, kes tema õnnetuse sisse lükkas, lätte maksta.

Lundide kaupja hullus ta mööda õuue kunni hakkas loitma ja lull esimest forda laulis. Ta ajas enese sirgu ja pühkis oma filmi pisaratest ja sammus üle õue hobusetalli.

Endistel aegadel oli tallis mõnikord neli toredat hobust, siis, kui tema wanaisa veel elas — nüüd oli ainult kaks, ainult kaks hobust ja nendegagi ei olnud temal enam midagi tegemist. Naaber aga oli temale veel armu pärast need kaks hobust lubanud, et kraami uue loha peale wiia. Raske südamega wõttis ta seda armu wastu. Hobused hirnusiwad talle wastu ja ta flitas neid, ajas sulase üles ja ütles: „Saan, tõuse üles, aeg on juba — mina tahan enne päikese tõusu külasi wälja sõita.“ Siit läks ta tuppa; naene oli juba kohwi walmis teetnud, lapsed riidesse pannud. Lapsed istusiwad uniselt nurgas õlgedele peal. Asjad oliwad juba kofku pandud. Kurwalt teretas Justina oma meest — ja ta tema jõuud oli otsas. Suured pisarad weeresiwad tal palgeid mööda ja ta tahtis ennast Priido najale toetada, kuid mees tõukas tema ära, tema ei tahtnud nutma hakata.

„Täna mitte, naene,“ hüüdis ta äriselt — „ega nutt ju ei aita, peame ommeti majast wälja minema. Ära näita Saanile pisaraid. Tema annab seda naabrite teada.“

Nad jõiwad ruttu natukene kohwi, sõõl ei läinud laest alla, aga lastel maitsis ta wäga hea.

Sulane tuli, wiimsed asjad pandi koormasse; Priido wõttis pojakese, Justina tütrekesse sülle — paar sammu, ja kodu oli selja taga! Küla tänawas pidas sulane hobuse linni ja tegi perewanematele lastega sõrge koorma otfa istmed. Walu südames, waatasiwad nad oma asjade peale. Justina astus enne koorma otfa, wõttis lapsed wastu ja siis läks ta Priido tema kõrwale. Kui sulane

ülewal oli, waatas Priido veel lord wihafelt tagasi — ja wiimne lootuseliik kadus ta südamest.

„Sumal saadab meid,“ sosistas Justina mehele kõrwa sisse. „Aga mehe meelest oliwad need sõnad tühi sõla. „Kurad“ — mõtles tema ja waatas wihaga naabridue poole „Kurad on meile teed näidanud!“

Sulane lastutas piitsaga ja wanger hakkas liituma. Naabrid lülas ei teadnudgi, et Eppleri rahwas nii wara enne walget juba kodulohast wälja rändasiwad, Priido oli seda ju nõnda tahtnud.

Aast on mööda sellest kurwast sündmusest. Kohakene, tuhu Priido omastega oli wälja rändanud, näeb nii laste wälja, ehk seal küll nii mõndagi puudub. Justina oskab ta waeses elutuses ennast awaraste sisse seadida ja seda armsaks teha. Mias lastwab ja õitseb kõik nii ilusaste, sanab teewad elu õues, ja laudas mäkatub liis. Wajafese taga veel tüll aiamaad ja kartohwlinurm — mis rahulistele inimestele ta enam waja! Aga Priido ei ole rahul, ta ei wõi rahul olla ja ei tahagi ta; ta peletab kõik paremad tundmused enesest eemale, mis mõnikord tema hinges tüliwad aset wõtma. Wiha tuluke lõfendab tema sees! Sest saadil, kui nad kodunt oliwad wälja rändanud, ei olnud Priido enam naernud; ta lastega ei ole ta enam rõõmus. Tema täidab oma kohust ja teeb oma peremehe tööd, nagu see teistil ei wõinud olla, aga mitte rõõmuga, waid ohladas.

Nende elu, kui päiwilisel, on raske, Sumal teab seda. Rahe esimese lapsele on veel kolmas juure tulnud. Oma wõtub teda wastu pisaratel, isa hüüab pahafelt: „weel üks õnnetu ussifene enam.“ Aga kõik kolm last on terwed. Küll lastub Justina oma mehele selgets teha, kui suur õnn neil weel on, et weel niigi palju warandust neile jäänud, ja nemad peafiwad ommeti rahul olema, aga kõik ilmaaegu.

„Sina ei tea, naene, kuidas mo süda walutab, kui mina selle peale mõtlen, mis suguses toredas majas mina olen üleskaswanud, kui poeg ja pärija, ja kui mina nüüd sealt peon wälja minema lut — kerjaja! Seda sa ei tea, sellest sa ei oska rääkida; see sõõb mo südant ja enne see ei parane, kui —“ Sellega lõppes ta sõne ja tema läks wihast punaseks.

Nende elu on tõeste wilts ja wahwas Justina peab kõik oma jõuu kofku wõtma, et pead ülewal hoida. Ühel